

Aamu vauhtiin. Sanni Toropainen nauttii terveellisestä puurosta. **Sivu 18**

Oma kädenjälki. Kaupan pakastepullan voi tuunata oman maun mukaan koreaksi herkuksi. **Sivu 19**

Kotimaisia rypäleitä. Rönnvikin viinitilalla uskalletaan kokeilla uutta. **Sivu 17**

VIIKONVAIHDE

Mateennahasta koukuttavia nahkatuotteita

MARKKU VUORIKARI

Yrittäjä Ossi Kumpulainen avasi viime keväänä kalannahkaan erikoistuneen verstaamyymälän Mikkelin Kenkäveroon. Kalannahka on maailmalla muotimateriaali, mutta Suomessa siitä saa elantonsa vasta muutama käsityöyrittäjä.

MIKKELI (MT)
Tuhansien järvien maan voisi kuvitella olevan kalannahnan jalostuksen eturivissä. Näin ei kuitenkaan ole. Esimerkiksi Islannissa lohien ja kissakalan nahkaa parkitaan tehdasmaisesti. Pula-aikana kalannahasta osattiin meilläkin tehdä kenkiä ja kotitarveesineitä. Kotiliedessä mainostettiin jopa tanskalaisia käsilaukkuja, jotka oli valmistettu punakampelan nahasta. Laukkukauppias vakuutteli ennakkoluuloisille, että punakampelan nahka vastaa kestävyydeltään täysin aikaisempia laukkunahkoja. Myös hienostunutta pintakuviota huomattiin kehua.

Kalamies vaihtoi ammattia
Kestävyttä saa nykypäivänakin vakuutella, mikkeliäinen yrittäjä **Ossi Kumpulainen** Kalaparkki Oy:stä kertoo. Lompakoita ja avaimenperiä usein myös nuuhkaistaan, koska nahan epäillään haisevan kalalta. ”Edelleenkin ihmisiä pystyy hämmästyttämään päivittäin. On asiakkaita, jotka eivät ole koskaan kuulleetkaan kalannahkatuotteista.” Kumpulainen ehti työskennellä pitkän rupeaman tietotekniikan ammattilaisena. Jokunen vuosi sitten hän päätti vaihtaa alaa. Erikoistuminen kalannahkaan ei suinkaan johtunut sattumasta. Nyljetty nahka oli ikänsä kalastaneelle miehelle tuttu materiaali. Korvan taakse oli jäänyt jo 80-luvun lopulta uutinen, jossa kerrottiin alan pioneerin **Liisa Saarnin** tutkimustuloksista Kuopion käsi- ja taideteollisessa oppilaitoksessa.

Varsinaista koulutusta ei alalle ollut kansalaisopistojen kursseja lukuun ottamatta. Kumpulainen keräili tiedon muruja sieltä täältä ja teki kokeiluja. Hän kävi muun muassa Dublinissa ja Sigturnassa tutustumassa parkittamiseen ja ompelun taitajiin. ”Kalannahka tuntui riittävän erikoiselta haasteelta. Kuka tahansa ei pystytä työtä heti jäljittelemään.”

Mateennahassa ripaus luksusta
Pienisuomuihin mateennahka on nahkurin päämateriaali. Siitä saa hyvin silleäpintaisen lopputuloksen toisin kuin hausta, jonka suomutuskat ovat syviä. Mateen pintakuviosta on ripaus luksusta. Se tuo monen asiakkaan mieleen käärmeeen tai arvokkaan nahkan.

Myymälässä on esillä myös hauen, lohien, kuhjan ja jopa kissakalan nahasta tehtyjä tuotteita. Kissakalan nahka on peräisin itse pyydetystä Jäämeren saaliista. **Parkitus kestää viikkoja**
Tuotantoon sisältyy parikymmentä käsityövaltaista vaihetta. Kaikki alkaa kuitenkin mateenpyyntikaudesta, jolloin

Yrittäjä Ossi Kumpulainen vastaa myymälän ja verstaan toiminnasta. Kesämyyjää tarvitaan sesongin aikana.

yrittäjä kerää kalakauppiailta nahkoja pakastimeensa. Työstön aluksi limaisia nahkoja liotetaan pesuaine- ja suolavedessä. Muutamana päivänä kalustusta puhdistus sujuu käsin teräslastalla. Sitten on vuorossa parkitus edistävää happokäsittelyä, jonka jälkeen nahat upotetaan noin kolmeksi viikoksi parkitusliemeen.

Luontainen väri kasveista
Kalannahkaa voi värjätä, mutta yrittäjä suosii kasvipärisestä parkitusliemestä syntyviä luontaisia värisävyjä. ”En mielelläni lähde kromiparkitukseen, joita käytetään paljon esimerkiksi Islannissa. Kromi on kova ympäristömyrky.”

Parkituksen jälkeen nahat rasvataan ja pingotetaan kuivumaan. Kun taustapuoli on hiottu ja pinta vielä kerran rasvattu, tuote on valmis ompelua varten. Kumpulainen teettää ompelutyön alihankintana. Esimerkiksi lompakot ommellaan Äetsän seudulla. Yrittäjä on tyytyväinen viime kesän sesonkiin. Matkailijavirta keskittyi hänen mielestään yllättävänkin jyrkästi ju-

Mateen- ja hauennahasta syntyy koristeellisia nappeja.

Puukkonahka on tavallisesti madetta, tässä turskaa.

Taskumatti kohtuikäyttäjän kokoa.

hannuksen ja koulujen alkamisen välillä. Vakituksia työntekijöitä ei vielä ole. ”Ensimmäisen työntekijän palkkaaminen on iso kynnys. Toivon mukaan se on totta ensi vuonna.”

”Lontoossa voi käydä ostoksilla”
Myymälän suosituimpia tuotteita ovat lompakot, avaimenperät ja vyöt. ”Kalannahasta tehdään kenkiäkin,

mutta ei vielä meillä. Lontoossa voi käydä ostoksilla. Pariisin muotimessuilla kalannahka on ollut useita kertoja esillä”, alansa seuraava yrittäjä kertoo. Lohennahka on Kumpulaisen mukaan melko hyvin tunnettu materiaali eri puolilla maailmaa. Sitä saattaa löytää esimerkiksi golfaajien varusteista. Oma lukunsa on Kaukoita. ”Aika moni suomalainen on tuonut Thaimaan tuli-

aisina rauskunnahkaisen lompakon tai käsilaukun.” **Harrastajien joukko kasvaa**
Kalannahka on viime vuosina vetänyt puoleensa kymmeniä uusia harrastajia. Kumpulainen kävi elo-syyskuussa opastamassa parkittamisesta innostuneita kurssilaisia Kalajoella. Työpajat ovat osa Maaseudun Sivistysliiton

Poukama-hanketta. Kalannahalla on yrittäjän mielestä mahdollista menestyä Suomessa nykyistä laajemmin. Kaupallisen toiminnan kasvu edellyttäisi hänen mielestään käsityöyrittäjien yhteistyötä. ”Kalannahkaa voi käyttää kuten mitä tahansa muutakin nahkaa. Mahdollisuuksia on paljon.”

TARJA HALLA

Mateennahka on niin sitkeää, ettei se kelpaa edes minkki-tarhalle.

Matkailijaa kiinnostaa ekologinen kalannahka

Ulkomailla tuleva matkailija löytää helposti tiensä kalannahkakauppaan Helsingin Punavuoreessa. Apuna on designkortteihin liikkeistä tehty opaskartta, jossa Galateia on mukana. ”Täällä käy amerikkalaisia turisteja, jotka haluavat nähdä dokumentin siitä, ettei made ole uhanalainen laji”, yrittäjä **Liisa Saarni** kertoo. Asiakkaille riittääkin selitettävää, kun virallista dokumenttia kalastuksen kestävydestä ei ole. ”Minähän käytän jätemateriaalia. Mateennahka on niin sitkeää, ettei se kelpaa edes minkki-tarhalle.”

Nykyajan uranuurtaja
Liisa Saarni voi kutsua kalannahnan tuoteistajana uranuurtajaksi. Yrityksen perustamisesta on kulunut 21 vuotta. Sitä ennen Saarni sai julki-

suutta artonomin tutkinnon lopputyönään, joka nosti esille varteenotettavan materiaalin työstömahdollisuudet. Idea pulpahti pintaan luontevasti, kun yrittäjän juuret ovat kalastusperheessä. ”Sieltä kaikki lähtee”, rytmättyläisen kalastajan tytär sanoo. Saarni perehtyi opiskeluvaiheessa nahkan käsittelyyn niin saamelaisen kuin Länsi-Siperian kansojenkin keskuudessa. Yksi vaikuttavista löydöistä oli mateennahasta tehty jauhosäkki Kansallismuseon kokoelmassa. Yrittäjä on keskittänyt parkittamisen pienelle maatilalleen Rymättylään. Myymälän takahuoneessa hän ompelee itse suunnittelemansa tuotteet, kuten käsilaukut, reput, vyöt ja lompakot. Saarnille on tärkeää pitää kiinni tuotteen ekologisuudesta. Hän parkitsee nahkan perinteisin keinoin kasvipohjaisilla

Mateennahkavyö kestää käytössä yhtä hyvin kuin muukin nahka.

aineilla, joista myös tuotteiden värisävyt ovat peräisin.

Kestävä muotia
Kalannahnan arvostus kasvaa maailmalla osin siksi, että uhanalaisten käärmien ja liskojojen pyyntiä on rajoitettu.

Käsilaukut ovat suosituimpia Galateian tuotteita.

Kalannahkatehtaita on Saarnin mukaan ympäri maapalloa yleensä sellaisissa maissa, joissa työ ei maksa mitään. ”Meillä on puhuttu paljon siitä, miten suomalainen työ ja laatu kulkevat käsi kädessä. Olen yrittänyt seistä sen takana.”

”Tässä on hirveästi käsityötä. Sama kalannahka menee kaikkiaan kaksikymmentä kertaa minun käsieni läpi”, yrittäjä Liisa Saarni kertoo myymälän ompelupuolella.